

УДК [001.8/.816/.817] + 001.92 + [371.315.5/.315.6/.335] +655.52

Козубцов І. М.

МЕТОДИКА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АСПІРАНТІВ (АД'ЮНКТІВ)

Метою статті є обґрунтувати структуру методики науково-педагогічної діяльності аспірантів (ад'юнктів) на етапі їх навчання. Методика науково-педагогічної діяльності є контекстом (педагогічною технологією) --методики професійного розвитку аспірантів. Новизна полягає в тому, що вперше запропоновано поняття педагогічної технології науково-педагогічної діяльності аспірантів та механізм її проектування. Очікуваний ефект покращить показник готовності випускника аспірантури до професійного виконання посадових функцій за науково-педагогічною діяльністю.

Ключові слова: структура, методика, науково-педагогічна діяльність, аспірант, ад'юнкт, етап, навчання, розвиток, технологія.

Постановка проблеми. Суспільство висуває високі вимоги до вчених щодо вмінь реалізації варіативності організації професійної наукової та науково-технічної діяльності [11]. Для якісного виконання майбутніх посадових обов'язків аспірантами, як майбутніми науково-педагогічними працівниками, є необхідним на етапі їх підготовки приділити увагу на набуття практичних вмінь. Цьому може сприяти організація навчального процесу за методикою науково-педагогічної діяльності. В цьому разі набуття практичних вмінь аспірантами відбувається шляхом виконання квазіпрофесійної науково-педагогічної діяльності.

У процесі проектування методики науково-педагогічної діяльності аспірантів закладено такі вимоги: 1) методика має бути контекстною складовою методики професійного розвитку аспірантів [6]; 2) практична реалізація має бути доведена до рівня педагогічної технології (ПТх); 3) при проектуванні ПТх характеристики викласти за описаною структурою [10, с. 30].

Мета статті. Обґрунтувати методику науково-педагогічної діяльності аспірантів (ад'юнктів).

Квінтесенція аналізу досліджень і публікацій за напрямом. Темі присвячено досить багато досліджень, які в сукупності можуть вибудувати цілісну наукову картину знань. Найбільш значущими з них є дослідження: А.Н. Ващенко [2], В.П. Безпалько [1], Е.Н. Гусарова, М.М. Левина, Р.В. Майер [8], А.М. Новиков [9], А.П. Панфилова, Г.К. Селевко [10], Е.А. Солодова [11], В.В. Ягупова. Проте питанню побудови структури та змістовного наповнення методики науково-педагогічної діяльності аспірантів (ад'юнктів), авторами не приділено достатньої уваги, а тому є актуальним напрямком дослідження.

Результати теоретичного дослідження. Дійсне дослідження полягає в узагальненні людського передового досвіду у формі методики науково-педагогічної діяльності аспірантів. Методика може складатися з етапів, алгоритмів, технологій. Достовірно відомо [1], що найбільшої ефективності в забезпеченні передачі людського досвіду можна досягти за допомогою педагогічної технології. Проте підготовка аспірантів (ад'юнктів) має здійснюватися за професійною програмою, яка також має за мету передати накоплений досвід наукових керівників. За аналогію, для забезпечення якісної і ефективної передачі досвіду можна застосувати ПТх. Виходячи з цього, для передачі знань та досвіду організації науково-педагогічної діяльності аспірантів необхідна ПТх.

1. Ідентифікація педагогічної технології відповідно – ПТх(4).

2. Назва педагогічної технології – науково-педагогічна діяльність.

3. Концептуальна частина. В методиці професійного розвитку аспірантів [6] нами передбачено логічне контекстне місце для методики науково-педагогічної діяльності (рис. 1). Зазначимо, що методика науково-педагогічної діяльності складається з набору поєднаних в технологічний процес навчання аспірантів окремих завершених педагогічних технологій.

Концептуальна частина методики науково-педагогічної діяльності аспірантів побудована за технологічним принципом, що дозволяє точному опису і алгоритмізації. В наслідок цього методика має такі характеристики:

- системність (системний спосіб мислення і організації діяльності);
- відтворюваність (вона може бути відтворена іншими педагогами);
- результативність (адекватність результатів педагогічного процесу поставленим цілям, що вимагає постановки діагностичних цілей і розробки відповідних способів діагностики результатів).

4. Особливості змісту освіти. Цільові установки і орієнтації зорієнтовані на набуття аспірантами вмінь: планування організації складових науково-педагогічної діяльності (наукової, педагогічної, методичної); розробки підручників, навчальних посібників, педагогічних сценаріїв; наукового керівництва аспірантами, ад'юнктами здобувачами, роботи у військовому науковому товаристві; систематизації рішень навчальних і виховних завдань на основі знань психології і педагогіки

вищої школи; виявлення індивідуально-психологічних особливостей людей та їх соціально-психологічних характеристик; формулювання дидактичних і виховних цілей навчальних занять відповідно до кваліфікаційних вимог до підготовки фахівця; управління навчально-пізнавальною діяльністю курсантів, студентів, використання дидактичних прийомів і методів її активізації; формування у курсантів і студентів професійно-важливих якостей, навиків самостійної роботи, професійного мислення і розвиток їх творчих здібностей; створення вимогливо-доброзичливої обстановки освітнього процесу та під час діагностичного контролю.

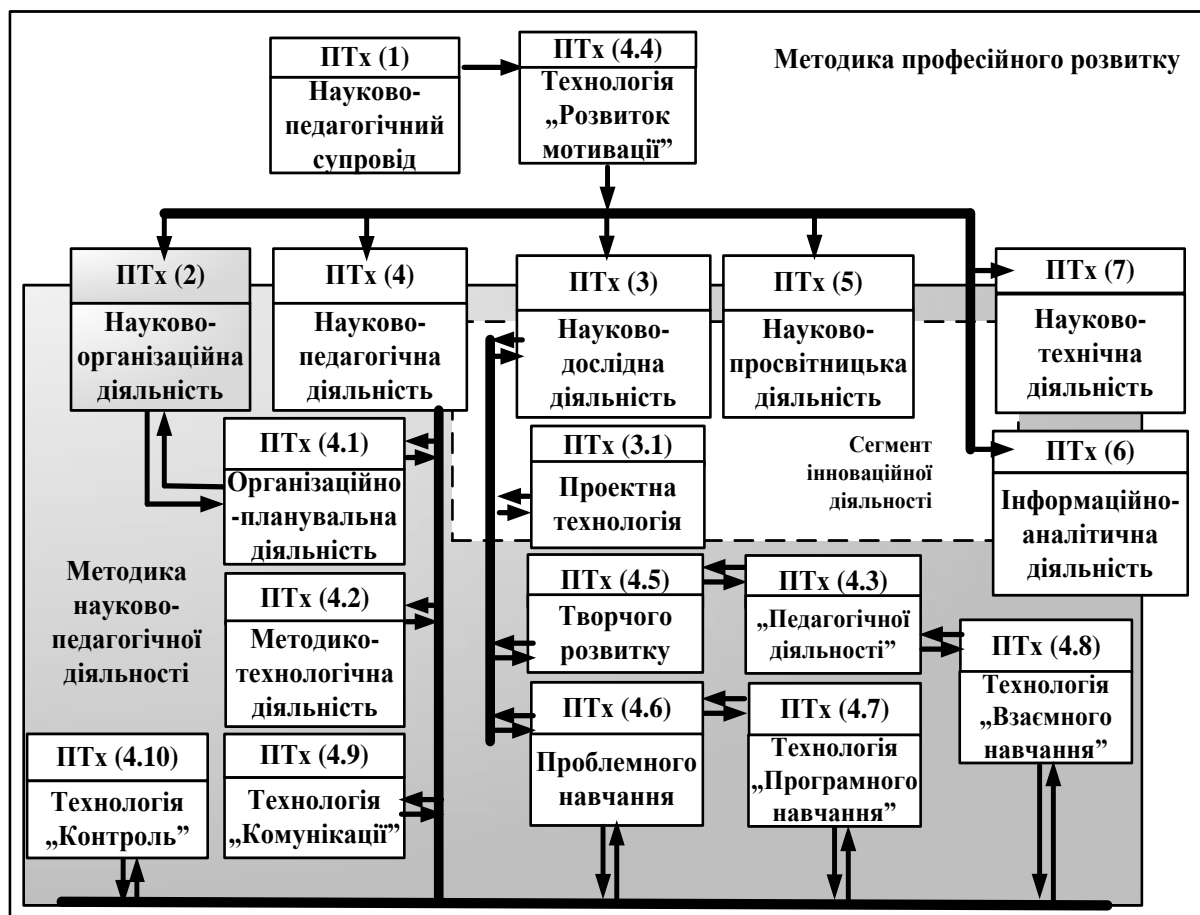

Рис. 1. Контекст методики науково-педагогічної діяльності аспірантів у складі методики професійного розвитку

Аспірант в освітньому процесі виступає суб'єктом навчальної роботи з реалізації квазіпрофесійної науково-педагогічної діяльності.

За характером змісту і структури технологія є: навчально-виховною, професійно-орієнтованою, комплексною (політехнологією).

Операційна частина проєктованої методики має формуватися за аналогією, як це прийнято в роботі [9], методичної основи функціональних обов'язків з науково-педагогічної діяльності та механізмом її організації.

5. Процесуальна характеристика. Щоб сформувати та розвинути у аспіранта вміння виконувати функціонал науково-педагогічної діяльності, інтерполюючи за аналогією [8, с. 7], необхідно виконати наступне: 1) забезпечити розуміння аспірантом виконання операцій (складових обов'язків за науково-педагогічною діяльністю); 2) організувати багаторазове виконання (повторення) аспірантом відповідних послідовностей дій, доки не сформується методологічні навички при цьому має науковий керівник контролювати [4]. Організація освітнього процесу здійснюється у формі навчальних занять та під час планової педагогічної практики.

Мотиваційна характеристика має знаходитися у визначених межах допуску [7]. Для реалізації цього необхідно, щоб аспірант усвідомив необхідність у оволодінні даної методики, оскільки вона входить до переліку питань атестації та допуску до успішного випуску з аспірантури [5].

На ефективність реалізації педагогічних технологій впливає [4]: технологічна культура педагога (наукового керівника); наявність власного досвіду використання педагогом (науковим керівником)

педагогічних технологій; творче "доопрацювання" і перетворення технологій; створення ситуації успіху в процесі спільної діяльності аспірантів і педагога (наукового керівника) при реалізації технологій; органічний взаємозв'язок компонентів технологій; можливості технологій в актуалізації, саморозвитку аспірантів і педагога (наукового керівника); помітні зміни стану аспірантів (їх мотивації до діяльності, знання, уміння, емоції і т. д.) в процесі реалізації певної педагогічної технології.

6. Програмно-методичне забезпечення. До переліку забезпечення можуть бути включені навчальні плани, програми, навчальні і методичні посібники, дидактичні матеріали, наочні і технічні засоби навчання.

7. Діагностичний інструментарій. Діагностичний інструментарій розробляється на підставі ОКХ таким наповненням, щоб діагностувати розвиненість умінь та навиків та їх відповідність заданим вимогам.

Елемент наукової новизни. Новизна полягає в тому, що вперше запропоновано поняття педагогічної технології науково-педагогічної діяльності аспірантів та механізм її проектування. Очікуваний ефект – покращитися показники готовності випускника аспірантури до професійного виконання посадових функцій за науково-педагогічною діяльністю.

Оцінка ефективності ПТх. Оцінювання ефективності здійснимо теоретичним шляхом за емпіричними даними, а саме скористаємось "Пірамідою навчання" при позитивних мотиваційних характеристиках наукового керівника та аспіранта [12]. Оцінка очікуваного рівня досягнення оволодіння технології науково-педагогічної діяльності аспірантами може сягати до 75% за результатами успішного виконання методології дисертаційного дослідження. Оскільки запропонована педагогічна технологія науково-педагогічної діяльності ґрунтується на реалізації квазіпрофесійної праці, порівняно з прослуховування теоретичного матеріалу, що забезпечує до 60% ефекту навчання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Застосування методики у формі ПТх, на нашу думку, полегшить науковим керівникам процес передачі досвіду організації науково-педагогічної діяльності аспірантів за рахунок застосування перевірених на ефективність готових педагогічних прийомів (сценаріїв). Застосування даної ПТх, на ранній стадії навчання аспірантів, дозволяє своєчасно осмислити ними цілі навчання, і таким чином зменшити втрату часу на освоєння елементарних асів. Наявність розробленої автором ПТх у складі "Методики професійного розвитку аспірантів" підтверджує, що науковий результат відповідає паспорту наукової спеціальності 13.00.04 – "Теорія та методика професійної освіти". Результат є складовою частиною дисертаційного дослідження [3].

Прогноз подальшого напрямку дослідження полягає в зосередженні на розробці ПТх, що включена до методики.

Використані джерела

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии / В.П. Беспалько. – М.: Педагогика, 1989. – 192 с. – ISBN 5-7155-0099-0.
2. Ващенко А.Н. Содержание развивающей педагогической технологии научно-просветительской деятельности аспирантов / А.Н. Ващенко, И.Н. Козубцов // Бизнес. Образование. Право. Вестник Волгоградского института бизнеса, 2015. – №3(32). – С. 260 – 266.
3. Козубцов І.М. Концепція розвитку методологічної компетентності аспіранта військового вищого навчального закладу / І.М. Козубцов [Електронний ресурс] // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України: електрон. наук. фах. вид. 2014. – №1. – Режим доступу URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2014_1_6.pdf.
4. Козубцов І.М. Модель співпраці наукового керівника та аспіранта в процесі науково-педагогічного супроводу за умов інноваційного шляху реалізації концепції реформування системи вищої військової освіти України / І.М. Козубцов // Науково-практична конференція "Застосування інформаційних технологій у підготовці та діяльності сил охорони правопорядку" (18-19 березня 2015 р., м. Харків). – Х.: Національна академія Національної гвардії України, 2015. – С.33 – 35.
5. Козубцов І.М. Наукометрична методика оцінки допуску аспірантів до атестації у системі вищої військової освіти / І.М. Козубцов // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. 2014. – Вип. 122. – С. 113 – 116. (серія: Педагогічні науки).
6. Козубцов І.М. Синтез структурно-цілісної методики професійного розвитку аспірантів / І.М. Козубцов [Електронний ресурс] // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2015. – №4К. – Режим доступу URL: <http://mino.esrae.ru/179-1488>.
7. Козубцов І.М. Технічний аспект мотиваційної моделі процесу компетентного навчання студентів в міждисциплінарному просторі / І.М. Козубцов // Науково-практичний журнал. Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони, 2012. – №2 (14). – С.72 – 76.
8. Майер Р.В. Психология обучения без огорчения: Книга для начинающего учителя / Р.В. Майер. – Глазов, 2010. – 116 с.
9. Новиков А.М. Основания педагогики / Пособие для авторов учебников и преподавателей / А.М. Новиков. – М.: Издательство "Эгвес", 2010. – 208 с.
10. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии / Г.К. Селевко. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с. ISBN 5-87953-127-9.

11. Солодова Е.А. Новые модели в системе образования: Синергетический подход. Учебное пособие / Е.А. Солодова // Предисл. Г.Г. Малинецкого. – М.: Книжный дом "ЛИБРОКОМ", 2012. – 344 с.
12. Glenn Whitman. Dialogue with the past: engaging students & meeting standards through oral history. American Association for State and Local History book series. 2004. – 167 p. – ISBN 0759106487.

Kozubtsov I. N.

METHOD OF SCIENTIFICALLY PEDAGOGICAL ACTIVITY OF GRADUATE STUDENTS (ADJUNCTS)

For high-quality implementation of future position requirements by graduate students – future scientifically pedagogical workers is by a necessity on the stage of their preparation to spare attention on acquisition of practical abilities. To it can promote to organize educational process after the method of scientifically pedagogical activity. In this case acquisition of practical abilities takes a place graduate students by implementation of scientifically pedagogical activity.

Raising of task. *In the process of planning of method of scientifically pedagogical activity of graduate students such requirements are stopped up: 1) to be the context constituent of method of professional development of graduate students; 2) practical realization must be well-proven to the level of pedagogical technology; 3) at planning of Ptkh of description to expound after the described structure.*

Purpose of the article. *To ground the method of scientifically pedagogical activity of graduate students (adjuncts). A novelty consists in that the concept of pedagogical technology of scientifically pedagogical activity of graduate students and mechanism of its planning is first offered. Expected effect – the index of readiness of graduating student of аспірантурі will be improved to professional implementation of post functions after scientifically pedagogical activity. Estimation of the expected level of achievement of capture of technology of scientifically pedagogical activity can arrive at graduate students to 75% as a result of successful implementation of methodology of dissertation research.*

Application of method in form pedagogical technologies will facilitate scientific leaders the process of passing to experience of organization of scientifically pedagogical activity of graduate students due to application of tested on efficiency of the prepared pedagogical receptions (scenarios). The presence of developed in composition "Method of professional development of graduate students" confirms the author of pedagogical technologies, that a scientific result answers the passport of scientific speciality 13.00.04 is "Theory and method professional educations".

Key words: *structure, method, scientifically pedagogical activity, graduate student, adjunct, stage, studies, development, technology.*

Стаття надійшла до редакції 15.11.2015 р.